การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ตำบลหนองแขม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

Development of experiential activities using creative arts and coloring to enhance early childhood creativity. Wat Yan Khat Community School (public welfare) Nongkhaem Subdistrict, Phrom Phiram District Phitsanulok Province

เขมกร ทับทิมจันทร์, รังสรรค์ มณีเล็ก และ ระเบียบ สิทธิชัย
Khemkorn Tabtimchan, Rangsan Maneelek and Rabiab Sittichai

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 22 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี จำนวน 2 แผน และแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบรูปภาพจำนวน 2 ข้อ ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 2 สัปดาห์ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และt-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี มีความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : กิจกรรมเสริมประสบการณ์, ศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี, ความคิดสร้างสรรค์

Abstracts

This research aims to 1) develop experiential activities using creative arts and coloring to enhance early childhood creativity, 2) to compare early childhood creativity before and after organizing learning experiences using creative arts and coloring. The sample consisted of Kindergarten 2 students studying in the first semester of academic year 2020 at Wat Yan Khad Community School. (Prachasongkroh) Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3 a total of 22 people were obtained by a simple random method. The tools used in the study consisted of plan of activities to enhance the experience by using creative arts, drawing 2 plans and a quiz to measure the creativity of children this was a picture of 2 items. The duration of the study was 2 weeks. It was a quasi-experimental group of one group, pre-test and post-test. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test on dependent samples.

The research found that :

The results of the experiment showed that preschool children who have been organized to enhance their experience by using creative arts and coloring. Have excellent overall creativity And creativity of early childhood after organizing the learning experience using creative arts and coloring higher than before organizing the learning experience using creative art coloring. With statistical significance at the .01 level.

Keywords : experiential activity, creative arts coloring, creativity

บทนำ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตและมีคุณภาพต้องพัฒนาทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้กับเด็กทุกคน (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560)

ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการคนพบสิ่งแปลกใหมและเปนประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษยมาก ลักษณะดีเดนของผูที่มีความคิดสรางสรรคจะมีความคิดริเริ่มสามารถดัดแปลงประสบการณที่มีอยูใหออกมาในรูปใหม เพื่อนำไปใชประโยชนหรือนำไปแกไขปญหาตางๆ ไดเปนอยางดี สอดคล้องกับสุพัตรา พรหมจรรย์ (2550) กล่าวว่าบุคคลที่มีความคิดสรางสรรคจะมีบุคลิกภาพที่เชื่อมั่นตนเอง มีความอดทน ไมเลิกความตั้งใจงายๆ ซึ่งจะเปนประโยชนในการทำงานใหสำเร็จอยางมีประสิทธิภาพ โดยความคิดสรางสรรคมีอยูในตัวบุคคลมากบางนอยบางแตกตางกันไป ความคิดสรางสรรคคือคุณสมบัติของความคิด อันเปนผลรวมสุดทายของกระบวนการภายในสมองของเรา ทำใหเกิดความคิดที่กอใหเกิดสิ่งใหมๆ ที่มีคุณภาพแปลกแตกตางและสงผลใหเกิดคุณคาในวงแคบ (ตอตนเอง) และวงกวาง (ตอผูอื่น) ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี ความคิดสร้างสรรค์ระบายสี เป็นการฝึกให้เด็กได้ใช้ทักษะของกล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ และความคิดของตนจากการเรียนรู้ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมมาใช้ในการระบายสีจากชิ้นงานสร้างสรรค์อื่นๆ เข้ามาผสมผสานกันเป็นงานศิลปะอีกรูปแบบหนึ่งโดยใช้รูปภาพเป็นตัวกำหนดนำมาประกอบเป็นรูปร่างตามความคิดริเริ่มและจินตนาการของเด็ก ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้กล้ามเนื้อมือระบาย ส่งผลไปสู่การควบคุมการทำงานในส่วนต่างๆ ของร่างกาย ด้านอารมณ์เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการระบายสีส่งผลให้สุขภาพจิตดี (สิรินทร์ ลัดดากลม บุญเชิดชู, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ตำบลหนองแขม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อพัฒนานักเรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนโรงเรียนชุมชนวัดย่านขาด (ประชาสงเคราะห์) อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 22 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (sample random sampling)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผูวิจัยไดดำเนินการ ทดลองโดยใชแผนการทดลองแบบ One - Group Pretest - Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์การระบายสี มีองค์ประกอบดังนี้ 1.จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.การบวนการจัดการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป) 3.สื่อ อุปกรณ์ใช้ 4.การวัดและการประเมินผล 5.วิธีการระบายสี เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ4 วัน วันละ 30 นาที รวม 4 วัน โดยจัดในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

2. แบบวัดความคิดคิดสร้างสรรค์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ก่อนดำเนินการทดลองผู้วิจัยนำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยไปทดสอบกับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มาทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ กลุ่ม 1 วันจันทร์ และวันพุธ และกลุ่ม 2 วันอังคาร และวันพฤหัสบดี เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2563 โดยทดลองวันละ 30 นาที 3) เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 2 ชุดเดิม ไปทดสอบเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง แล้ววิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสี มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องมาจากเด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสื่อหลายประเภท ซึ่งสื่อมีความเหมาะสมกับวัย และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ระบายสีเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะอย่างอิสระเด็กคิดสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการระบายสีภาพอิสระ และจากการกระตุ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่านิทานจะทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการ การเล่นตามมุมประสบการณ์ การไปแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยผ่านการคิดสร้างสรรค์จินตนาการอย่างมีเหตุผลและได้ลงมือกระทำเป็นการสร้างองค์ความรู้ เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ของเอ็ดการ์ เดล (อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 : 56) ที่ค้นพบว่าวิธีการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่เป็นจริงให้เด็กมีประสบการณ์ตรงและได้เรียนรู้จากการค้นพบ อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังทัศนคติ และพฤติกรรม ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เช่น การฟังเพลงบรรเลงในขณะที่เด็กทำกิจกรรม การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ประกอบท่าทาง สอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็กปฐมวัยที่ชอบร้องรำทำเพลง ชอบเล่นและสำรวจค้นคว้า สนองต่อความต้องการของเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็น สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่แปลกใหม่ การที่เด็กได้รับประสบการณ์และการกระตุ้นจากสิ่งเร้าทำให้เด็กเข้าใจ และรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของเด็กซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2545 : 65) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ และสอดคล้องกับวรรณา กรัสพรหม (2546 : 62-63) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดีหากได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าจะก่อให้เกิดความสามารถทางสมองในการคิดดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์และคิดสร้างสรรค์ผลงานที่มีความแปลกใหม่ เพื่อให้ผลงานมีความละเอียดลออ อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยการวาดภาพอย่างอิสระ และสามารถถ่ายทอดความคิดจินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงและศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมและต่อเนื่องตามลำดับก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัย